

Heahteguovddáš - fálladat dutnje?

ja eará kultuvrraid olbmuiquin. **Mii geavahit álo dulka go lea dárbu.** Min bargiin lea fágaláš oahppu ja erenoamáš gelbbolašvuhta veahkehit illástuvon olbmuid. Don oaččut dieđuid iežat vuodávuodaid, geatnegasuodaid ja vejolašvuodaid birra Norggas.

Mis lea jávohisvuodageatnegasuoha! Du mitalus bissu min duohken dassáži go mii ovtta soahpat ohcagahtit rievttes veahki dutnje.

Mis lea diedihangeatnegasuoha mánáidsuodjalus-bálvalussii juš gullat ahte mánáin ii leat buorre dili ruovttus. Nu sáhtet mánát ja bearaš oazžut dan veahki maid dárbbašit vai sáhttet buori eallima eallit.

Ná sáhttit veahkehit du:

Mii fállat dorvvolaš orrunbáikki dutnje ja du mánáide ovtta áigodahkii, dahje sáhtát válljet orrut ruovttus ja dušše boahit heahteguovddáži ságastallat minguin. Heahteguovddáži deaivvadat fágaolbmuiin gii gulddala du. Mii sáhttit veahkehit du váldit oktavuoda doaktáriin, advokáhtain, Politijain, NAV'in, mánáidsuodjalusain dahje eará kantuvrraigin. Mii doarjut du ja háliidat ja jus lea vejolaš sihkarvuodadii geažil. Go fárrat olggos heahteguovddáži, de sáhttit doalahit oktavuoda jus dus lea dárbu dasa.

Min bargun lea addit dárbbašlaš dieđuid, ja doarjut ja rávvet go leat oččodeame odđa ja buoret eallima illásteami haga.

Dorvvuheapme iežat ruovttus?

Dađi bahábut leat olu nissonolbmot, dievdoolbmot ja mánát geat vásihit illásteami iežaset ruovttuin. Norggas gohčoduvvo dát "illásteapmin lagas oktavuodain". Dát mearkkaša ahte lagas olmmoš, omd. isit, eamit, váhnen, oabbá, viellja dahje iežas mánát illástit.

Gávndojit mángga lágan illásteami:

- **Rumašláš** (čorbmat, čiekčat, duhkoštallat, doallat)
- **Psykalaš** (cuiggodit, cielahit, bearráigeahččat, olgguštit, áitit)
- **Seksuála** (veagalváldit, bágget sexii)
- **Materiálaláš** (báiktu dinggaid, cuovkut dinggaid, billistit juoidá mas lea mearkkašupmi dutnje)
- **Ekonomalaš** (váldit du ruđaid, ii addit dutnje iežat ruđaid, bágget du vuolláičállit báhpriid maid sisdoalu it ipmir)
- **Bággonáitin** (áitit/bágget muhtuma náitalit vaikko ii háliit)
- **Vuolledábiid vahágahttin** (nissonolbmuid vuolledábiid čuohtadit)
- **Olmmošgávppašeapmi** (gávppašit nissonolbmuiquin, dievdoolbmuiquin ja mánáiguin)

Dárbbašat go hupmat muhtumiin?

Váldde oktavuoda heahteguovddáziin iežat lahka. Norggas lea buot nissonolbmui, dievdoolbmui ja mánáin riekti heahteguovddášfálaldahkii jus leat áigojuvvon dahje illástuvon.

Ođas Norggas?

Mii heahteguovddáziin deaivvadit dávjá eará riikkaid

د بیرنی پیښو مرکز – زموڼر مرستی ته اړتیا لری؟

کسانو سره په مرسته کولو کې ځانګړي مهارتونه لري کوم چې د تیري سره مخامخ وي. زموڼر مامورین به تاسو ته ستاسو د حقوقو، مسؤلیتونو او په ناروی کې د انتخابونو په اړه معلومات درکړي.

موڼر په مسلکي توګه د محرمتوب ساتنې لوړه کړي ده! ستاسو کښه به زموڼر سره خوندي وي. تاسو چې موڼر ته څه اووايي، موڼر هغه په ډاګه کوو نه، پرته له هغې چې موڼر په ګډه په دې موافق شو او یا په دې لړ کې د مخکې تللو لپاره او ستاسو د مرستې په توګه څو تاسو هغه مرسته ترلاسه کړئ، کوم ته چې اړتیا لری.

البته، که چیرې موڼر د داسې ماشومانو څخه خبر شو، له کومو کورني وضعیتونه چې د منلو وړ نه وي، نو موڼر دا مسؤلیت لرو چې د ماشوم د خیر ښکېتې ادارو ته راپور ورکړو. ترڅو، دغه ماشومان او د هغوی کورني د ښه ژوند تیرولو لپاره هغه مرسته ترلاسه کړي، کوم ته چې اړتیا لري.

موڼر ستاسو سره په لاندې شیانو کې مرسته کولی شو: موڼر تاسو او ستاسو ماشومانو له د څه وخت د اوسیدو لپاره خوندي ځای درکولی شو یا تاسو په کور کې د اوسیدو انتخاب کولی شئ او د بیرني پیښې مرکز ته به یواځې هغه وخت راځئ چې د خپل وضعیت په اړه معلومات ورکړئ.

د بیرني پیښو په مرکز کې به تاسو د یو متخصص سره وګورئ او هغه به ستاسو خبره واورې. موڼر ستاسو سره مرسته کولی شو خو د ډاکټر، قانون پوه، پولیس، این ای وي [NAV]، د ماشوم ساتنې د ادارو او نورو اژانسونو سره تماس ونیسئ. موڼر به ستاسو سره مرسته وکړو او که تاسو غواړئ نو ستاسو سره په دغه مرکو ته لار شو او په یو خوندي وضعیت سره به دا ممکن وي. د بیرني پیښې د مرکز څخه د تللو وروستو که تاسو اړتیا لری، نو موڼر ستاسو سره تماس نیولو ته دوام ورکولی شو.

زموڼر رول دا دی چې تاسو ته هغه معلومات، مرسته او لارښوونه درکړو کوم ته چې تاسو اړتیا لری څو درسره د تیري پرته په ښه او نوي ژوند تیرولو کې مرسته او کومک وکړو.

په خپل کور کې خوندي نه یاست؟

له بده مرغه ګڼ شمیر ښځې، سړي او کوچنیان دا سړي دي چې په خپل کورونو کې د تیري، او برید سره مخامخ شوي دي. په ناروی [Norway] کې موڼر دې ته 'په نږدې خپلولی کې تیري' وایو. دا په دې معنا، چې داسې یو تن چې تاسو ته نږدې دی، د بېلګې په توګه، ښځه یا ځواند، مور او پلار، وروڼه یا خپل ماشوم چې تاسو د تیري/ برید سره مخامخ کوي.

د تیري / برید ډیر ډولونه دي:

- **جسماني** (وهل، لغته ورکول، د وینتو څخه راکاږل، راپرزول)
- **روحیاتي** (ناروہ الفاظ ویل، ناروہ نومونه ویل، قاپو، جلا توب، تهديدونه)
- **جنسي** (جنسي تیري، په زور زنا کول)
- **مواد** (شیان خوړول، شیان ماتول، هغه شی خرابول چې تا ته ډیر د قدر وړ دی)
- **مالي** (ستا پیسې اخیستل، ستا پیسې تا له نه درکول، په تا په زور هغه مالي اسناد لاسلیک کول په کوم چې ته نه پوهیږي)
- **په زور واده کول** (څوک کوانبل/ مجبورول چې د خپلې مرضی خلاف واده وکړي)
- **تناسلي غړی غوڅول** (ښځینه تناسلي غړی لري کول)
- **انسانتي قاچاق** (د ښځو، سړو او ماشومانو قاچاق کول)

تاسو د چا سره خبرې کول غواړئ؟

د بیرني پیښو د هغه مرکز سره تماس ونیسئ کوم چې درته نږدې دی. په ناروی کې ټولې ښځې، سړي او ماشومان په هغه وخت کې د بیرني پیښو د مرکز څخه مرسته ترلاسه کولی شئ کله چې هغوی تهديدیدول کيږي یا د تیري سره مخامخ کول کيږي.

په ناروی کې نوي یاست؟

موڼر، یعنی هغه کسان چې د بیرني پیښو په مرکزونو کې کار کوو، د نورو هېوادونو او نورو کلتورونو د ګڼ شمیر خلکو سره لېدنه کوو. کله چې اړتیا وي، نو موڼر همیشه د ژباړونکي څخه په دې کې مرسته ترلاسه کوو. زموڼر کارکوونکي په مسلکي توګه روزل شوي دي او د هغه